

Ҳайит байрамлари одоблари

ҲАЙИТ БАЙРАМЛАРИ ОДОБЛАРИ

05:00 / 20.04.2023 5600

Мана кун сайин улуғ байрамлардан бири Рамазон ҳайити яқинлашиб келмоқда. Мусулмонлар Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам даврларидан буён бу байрамни орзиқиб, алоҳида аҳамият билан кутиб оладилар. Бизларни доруломон юртда тинчлик хотиржамлиқда рўза тутиш баҳтига мушаррафа қилган ҳамда унинг ниҳоясидаги ҳайит байрами шодликларига муваффақ қилган Аллоҳ таолога ҳамдлар бўлсин!

Ҳайит байрамларида ёшу-қари, бойу-камбағал жамият вакилларининг барчалари шоду-хуррам бўлишиб, бир-бирларига хурсандчилик изҳор қиласидилар. Бу улуғ байрамларидан бири Рамазон рўзаси тугаганидан сўнг, иккинчиси эса ҳожилар Арафотда турганларидан сўнг нишонланади. Мусулмонлар ҳамиша орзиқиб кутадиган ушбу икки ҳайит байрамларига тааллукли бир қанча одоблар бўлиб уларга амал қилиш бу байрамлардаги хурсандчиликлар тўлиқ бўлишига ва энг мухими кўплаб ажру савобларга ҳам эга бўлишга сабаб бўлади. Ҳайит байрамларининг одоблари деганда асосан қуийидаги одоблар тушунилади:

Биринчи одоб: яхши ният қилиш

Мусулмон киши барча ишларида бўлгани сингари ҳайит байрамларида бажарадиган барча ишларини ҳам яхши ниятлар билан адо этиши лозим. Масалан ҳайит намозига отланар экан зиммасидаги вожиб амални адо этишни ният қиласиди, Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг

кўрсатмаларини бажариш нияти билан яхши кийимларини кийиб чиқади, силаи раҳм нияти билан қавму-қариндошларини зиёрат қилишга ҳаракат қиласди ва ҳакозо барча амалларида эзгу ният қилинадиган бўлса, хурсандчиликлардан ташқари кўплаб ажру мукофотларга ҳам эга бўлади.

Иккинчи одоб: Ғусл қилиш

Ҳайит байрамига таёргарликлардан бири намозгоҳга ғусл қилиб, тоза-озода бўлиб чиқиш ҳисобланади. Ушбу одобга риоя қилиш туфайли бошқаларнинг ундан азият чекишларининг олди олинган бўлади.

Учинчи одоб: Хушбўйланиш

Ювениб тоза-озода бўлганидан сўнг ширин мушк ва атиrlар билан хушбўйланиб чиқиш ҳам бу куннинг одобларидан саналади.

Тўртинчи одоб: Яхши кийимлар кийиш

Ҳайит кунида имкони бор киши янги кийим кийиши мустаҳаб бўлади. Чунки бу иш Аллоҳ таолонинг бандасига берган неъматларини изҳор этиш, шоду-хуррамлигини намоён қилиш бўлади. Улуғ зотларнинг ҳайит байрамларида энг яхши кийимларини кийганлари маълум ва машҳурдир.

Бешинчи одоб: Рамазон ҳайитидан намоздан олдин “садақаи фитр”ни адо этиш

“Садақаи фитр” рўзадан чиқиш муносабати билан бериладиган садақа ҳисобланади. Бу молиявий ибодат шариатимизда рўзадорнинг рўзаси комил бўлишига халал берадиган турли беҳуда гап-сўз ва ҳатти-ҳаракатлардан поклаш ва мискиnlарга таом бўлиш маъносида жорий қилинган.

Ҳанафий мазҳабига кўра “ийду фитр” куни тонги отиши билан “садақаи фитр”ни бериш вожиб бўлади. Аммо ундан олдин Рамазоннинг аввалги кунларида бериш ҳам жоиз ҳисобланади. “Садақаи фитр”ни бериш туфайли камбағалларнинг хонадонларига ҳам хурсандчилик улашилган бўлади.

ىَدْوُتْ نَأْرِطْفْلِإِةَالَّزَبَرَمَأْمَلَسَوْهِيَلْعُولَلِإِلَصِّلَوْسَرَنَأْرَمْعَنْبَلَنَعْ

مُلْسُمُهَاوَرِةَالَّصِّلَإِلِإِسْأَنْلِجُونْلَبَقْ

Иbn Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам фитр садақасини инсонлар намозга чиқишларидан олдин

адо этилишига амр қилғанлар. Муслим ривояти.

Олтинчи одоб: Рамазон ҳайитида намозга чиқишдан олдин бир нечта хурмо еб олиш

Рамазон ҳайити байрамида намозгохга чиқиш олдидан бирор шаринлик тановул қилиш суннат ҳисобланади. Бу ҳақида шундай хабар берилган:

جُنْحَىْ إِلَّمَ سَوْهٗ يَلْعُبُ لَلَّا إِلَصٌ يَبْنَ لَنْ أَكَلَ أَقْرَبَ نَبْلَهٗ لَدَبْعَ نَعْ
يَذْمُرْتَلُ اُهَاوَرَ إِلَصُّيْ تَحْ حَصَّلَ مَوْيِ مَعْطَىْ إِلَّا وَمَعْطَىْ تَحْ رَطْفَلَ مَوْيِ

Абдуллоҳ ибн Бурайда отасидан ривоят қиласы: Набий соллаллоху алайхи васаллам оғиз очиш кунида (Рамазон ҳайитида) таомланмасдан чиқмасдилар, қурбонлик кунида эса намоз ўқигунларича таомланмасдилар. Термизий ривояти.

Бошқа бир ривоятта эса Расулуллоҳ соллаллоху алайхи васалламнинг таомланиб чиқишилари қандай бўлгани баён қилинган:

تَحْ رَطْفَلَ مَوْيِ وُدْعَىْ إِلَّمَ سَوْهٗ يَلْعُبُ لَلَّا إِلَصٌ وَسَرَنْ أَكَلَ أَقْرَبَ سَنَنْ نَعْ
يَرَخْبَلُ اُهَاوَرَتَأْرَمَتَ لُكْيَانِيْ

Анас розияллоху анҳудан ривоят қилинади: Расулуллоҳ соллаллоху алайхи васаллам оғиз очиш кунида (Рамазон ҳайитида) бир нечта хурмо емасдан (намозгохга) чиқмасдилар. Бухорий ривояти.

Шунга кўра Рамазон ҳайти куни эрталаб намозгохга чиқиш олдидан бир нечта хурмо еб олиш суннат ҳисобланади. Ҳадиси шарифларда Пайғамбаримиз соллаллоху алайхи васалламнинг хурмодан тоқ еб чиқишилари ҳам ривоят қилинган.

Еттинчи одоб: Қурбон ҳайитида қурбонлик қилишдан олдин ҳеч нарса емаслик

Қурбон ҳайитида Рамазон ҳайитининг акси ўлароқ то ҳайит намозини адо этилгунича таомланмаслик, балки сўйган қурбонлигининг гўштидан ейиши суннат ҳисобланади. Бу ҳақида шундай хабар берилган:

يَذْمُرْتَلُ اُهَاوَرَ إِلَصُّيْ تَحْ حَصَّلَ مَوْيِ مَعْطَىْ إِلَّا وَمَعْطَىْ

Набий соллаллоху алайхи васаллам қурбонлик кунида намоз ўқигунларича таомланмасдилар. Термизий ривояти.

Саккизинчи одоб: Ҳайит намозига эрта бориш

أَدْبَنْ أَمَّ لَّوْ أَنِ إِلَّا قَفْ بِطْحَ يَمْلَسَ وَهِيَ لَعْ هَلْلَا يَلْصَ يَبْنَلْ أُتْعَمَسَلْ أَقْرَأْ بَلْ إِنْعُ
هَاوَرْ أَنَّ تَنْسَ بَاصَأَدْقَفَ لَعَفْ نَمَفَ رَحْنَنَفَ عَجْرَنْ مُثَيَّلَصُنْ نَأَادَهْ أَنْمَوْيِ نَمْ
يَرَأْخَبْلَا

Барро розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: Набий соллаллоҳу алайҳи
васалламнинг хутба қилаётиб шундай деганларини эшитганман: албатта
ушбу кунимизда аввал бошлайдиган нарсамиз намоз ўқишимиздир, сўнгра
қайтиб қурбонлик қилишимиздир, кимки шундай қилган бўлса, албатта
бизнинг суннатимизни топибди. Бухорий ривояти.

Ушбу ҳадис ҳайит кунода дастлаб намозга чиқиш учун таёргарлик күриш ва унга эрта бориш лозимлигига далолат қиласы.

Түккизинчи одоб: Масжидга пиёда юриб бориш

Ҳайит куни агар касаллик, узоқлик ва қору-ёмғир сингари бирор узр бўлмаса намозгоҳга пиёда юриб бориш суннат ҳисобланади. Бизнинг ҳанафия мазҳабимизда аёлларнинг ҳайит намозларига чиқишилари макрух саналади.

Үнинчи одоб: Масжидга боргунича овозини чиқариб таҳлил ва такбир айтиб бориш

Ҳайит намозини ўқиши учун уйдан чиқилган пайтдан то намозгоҳга етиб боргунча “Ла илаҳа иллаллоҳ” ва “Аллоҳу акбар” ларни айтиб бориш ҳам суннат ҳисобланади. Ушбу суннатни адо этиш Ислом шиорини изҳор қилиш ва ҳайит байрами келганидан шодланиш ифодаси, ҳамда ушбу куннинг олдинги ва кейинги кунлардан фарқли кун эканини барча инсонларга билдириш ҳисобланади.

Үн биринчи одоб: Ҳайит намозидан олдин бошқа бирор нафл намоз үқимаслик

Ҳайит намозгоҳига етиб боргандан сўнг таҳийятул масжид ёки бошқа бирор нафл намоз ўқимасдан таҳлил ва такбирлар айтиб зикр қилиб ўтириш суннат ҳисобланади. Бу ҳақида шундай хабар берилган:

يَلَصُّ يَأْلَمَسَ وَهِيلَعُ هَلَلَ اِلَّا اِلْوَسَرَنَّاكَ هَلَاقَّ يَرْدُخْلَ اِدِيَعَسَ يَبَأَ نَعَ
فَجَآمُّ نَبَأَهَاوَرَ نْيَتَعْكَرَ اِلَّا اِلْزَنَمَ يَلِإِعَجَرَ اِذَافَ اِئِيَشَ دِيَغَلَ لَبَقَ

Абу Саъийд Худрий розияллоху анҳудан ривоят қилинади: Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ийддан олдин ҳеч нарса ўқимас әдилар, қачон манзилларига қайтсалар икки ракаат намоз ўқирдилар. Ибн Можа

ривояти.

Үн иккинчи одоб: Бир-бирлари билан кўришиб, ҳайит билан муборакбод этиш

Инсонларнинг бир-бирлари билан кўришишлари ва ҳайит байрами билан қутлашлари ҳам барчанинг кўнглига хурсандчилик улашадиган бу куннинг одобларидан ҳисобланади. Ҳайит кунида бир-бирларини табриклаш маъносида ўқиладиган муайян дуо бўлмаса ҳам, “Аллоҳ биздан ҳам сизлардан ҳам қабул қилсин” маъносидаги тилаклар билдириш яхши саналади.

Үн учинчи одоб: масжиддан уйига қайтишда бошқа йўлдан қайтиш

Ҳайит кунида намозгоҳдан уйига қайтишда борган йўлидан бошқа йўлдан қайтиш ҳам суннат ҳисобланади. Бу ҳақида шундай хабар берилган:

قِيْرَطْلِ فَلْلَخْ دِيْعُ مَوْيَ نَأْكَلْ لَسْ وَهِلْلَى لَصْ بَنْ لَلْ لَقْرَبْ جَنْ عَوْرَجْ لَبْلَهْ رَحْلَهْ

Жобир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам қачон ийд куни бўлса йўлни фарқли қилардилар. Бухорий ривояти.

Ушбу суннатга амал қилишнинг кўплаб фойдалари бордир. Аввало намозга бориб келишдаги босган қадамлари кўпаяди. Натижада савоблари ҳам ўшанча кўпаяди. Қолаверса бошқа йўлдан қайтишда янада кўпроқ инсонларга хурсандчилик изҳор қилиш ва уларни ҳайит билан қутлаш имконияти ҳам ошади. Энг муҳими Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг суннатларига амал қилган бўлади.

Үн тўртинчи одоб: Қавму қариндошларни зиёрат қилиш

Аслида қавму-қариндошларнинг ҳолидан хабар олиш барча вақтда ҳам мусулмон кишининг зиммасидаги вазифалардан ҳисобланади. Ҳайит кунларидек хурсандчилик кунларида эса бу вазифа яна таъкидлаб эслатиб қўйилган. Бу ҳам динимизнинг гўзаллигидан ҳисобланади. Қавму-қариндошлар зиёрат қилинганда ҳайитдаги умумий хурсандчиликлар доираси кенгаяди, уларга совғалар ҳам улашиладиган бўлса ўзаро меҳр-муҳаббат ришталари мустаҳкамланиб шоду-хуррамликлар янада зиёда бўлади.

Үн бешинчи одоб: Қўни-қўшниларни байрам билан табриклаш

Ҳайит муносабати билан қўни-қўшниларга таом улашиш ва уларни зиёрат қилиш ҳам ҳайит хурсандчиликларини янада зиёда бўлишига сабаб бўладиган амаллардан ҳисобланади.

Ўн олтинчи одоб: Ёш болаларни хурсанд қилиш

Ҳайит байрамида ёш болаларни хурсанд қилишга, бу куннинг бошқа кунлардан фарқли мусулмонларнинг байрами эканини англатишга ҳам алоҳида эътибор қаратиш лозим. Бунда уларга ҳайитлик совғалар улашиш, ҳайвонот боғларига ёки ўйингоҳларга олиб бориб ўйнатиб келиш мақсадга мувофиқ бўлади. Ҳайит байрамининг шодликларидан эҳтиёжманд оиласарнинг фарзандларини ҳам баҳраманд қилишга уриниш комил мусулмоннинг белгиларидан ҳисобланади.

Ўн еттинчи одоб: Турли исрофгарчиликлардан тийилиш

Ҳайит байрамида хурсандчилик қилаётган мусулмон шариатда ман қилинган ишлар билан хурсандчилик қилинмаслигини асло унутмаслиги лозим. Шунга кўра гўё “ҳайитда рухсат” дегандек турли ношаръий ўйин-кулгуларга машғул бўлаётганлар ёки аксинча шариат байрам қилиб белгилаган кунни азага айлантириб олаётганлар ушбу улуғ кунда шариатга зид ишларни содир этаётган бўладилар. Зеро ҳайит куни ҳам мусулмон кишининг бошқа кунлари сингари яхшилик ва хайр-барака куни бўлиши, гуноҳ ва маъсиятлар содир этадиган кун бўлмаслиги керак.

Барча ҳолатларимизда динимиз кўрсатмаларига мувофиқ ҳаёт кечиришга Аллоҳ таоло ҳаммамизни муваффақ қилсин. Ҳайит байрами барчамизга муборак бўлсин!

Аллоҳ таолога ҳамду санолар, пайғамбаримиз Муҳаммад мустафога салавот ва саломлар бўлсин.

Абдулқодир Абдур Раҳим